

**EDUCAȚIA COPILOR EMIGRANȚILOR ROMÂNI ÎN AMERICA LA
ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA.
STUDIU DE CAZ - ORAȘUL CLEVELAND, OHIO**

CARMEN STÎNEA, PETRU STÎNEA

**The Education of the Romanian Emigrants' Children in America at the Beginning of the
20th Century. Case Study - Cleveland, Ohio**

ABSTRACT

This study presents some aspects regarding the education of Romanian emigrants' children at the beginning of the 20th century in Cleveland, Ohio, USA. At that time, the city of Cleveland represented a point of attraction for emigrants from south eastern Europe due to its strong industrialization, and, implicitly, due to the large job opportunities. Ranked 7th among American cities in terms of the number of emigrants, the city of Cleveland became a favourite destination for Romanians, too. The strongest Romanian community in America was established in this city. At the beginning of the 20th century, the first Romanian church, newspaper, fraternal society, and bank were founded here.

Most Romanians who emigrated to Cleveland were men who came alone, but there was also a small number who brought their families with them. Their purpose was to return home after they gained a significant amount of money. The wives and children helped the family financially so that the departure from home would happen as quickly as possible. Enrolling children in schools was not a priority at all, but due to the establishment of the compulsory education law, all emigrants had to comply.

The exact number of Romanian children enrolled in Cleveland public schools at the beginning of the 20th century is not known, but there were records that point out that in 1908, approximately 1,265 Romanian children attended public schools in 37 American cities, including Cleveland. Also, different records present that in 1915, Cleveland had a population of 10,000 Romanians, where 151 Romanian children attended elementary schools and 8 children attended high schools. In time, the number of school enrolments increased because the Romanians believed that education is the main way to ascend to the middle class and above.

In addition to studying the concepts of writing, reading, arithmetic, geography, and history, public schools proposed that the emigrants' children study American civic and political values in order to become good American citizens. The purpose of American schools was to implant the Anglo-Saxon conception of righteousness, law, and order into the emigrants' children. As any other ethnic group that emigrated to America, Romanians understood that assimilation through the public schools meant that their children would lose their mother tongue and their national identity. The Romanians' solution to this problem was to try to establish their own schools. The only Romanian school that ever existed in Cleveland was Prince Carol School, founded in 1923 by teacher Letitia Cucui. This school lasted until 1928. After that year, in order to keep preserving the Romanian language and culture, only Romanian churches organized Sunday schools where children studied and learned about Romania.

Cuvinte-cheie: Cleveland, emigranți, școală, educația copiilor, asimilare, americanizare

Key words: Cleveland, emigrants, school, children's education, assimilation, Americanization

Procesul de americanizare este unul complex și de lungă durată ce presupune, în special pentru prima generație, surpriza așa-numitului șoc cultural, experiențe traumatizante și perioade lungi de acomodare¹. În general, prima generație de emigranți nu este asimilată în societatea americană, aceștia păstrându-și aproape intacte mentalitatea, limba, tradițiile aduse din țara de origine. Cei care sunt dispuși să-și modifice moștenirea culturală și să adopte cu ușurință noi reguli de comportament pentru a se putea acomoda într-un mediu nou, vor trece mai ușor peste toate asperitățile și provocările oferite de noul cadru social. Nu există o rețetă standard de metamorfozare a unui emigrant (din orice parte a lumii ar proveni) într-un american, pentru că procesul de asimilare este perceput diferit de fiecare individ în parte. Asimilarea totală se produce pe mai multe paliere (lingvistic, economic, cultural, socio-politic, etnic) și sunt necesare mai multe generații pentru a se ajunge la condiția de cetățean american, în adevăratul sens al cuvântului.

În ceea ce privește a doua generație (avem în vedere aici copiii emigrați împreună cu părinții), sociologii americani disting în cadrul acesteia trei grupuri diferite, ierarhizate în funcție de vârstă, asupra cărora, presiunea asimilării este resimțită diferențiat. Primul grup cunoscut, sub numele de o *generație și trei sferturi* are în vedere copiii care vin în America la vârste cuprinse între 0-5 ani și care sunt cel mai ușor asimilabili, deoarece experiența lor este asemănătoare copiilor născuți în America. Ei nu au nici o amintire legată de patria părinților, nu au frecventat grădinița sau școala pentru a învăța să scrie în limba maternă, vor învăța limba engleză, vorbind-o fără accent. Din al doilea grup, cunoscut sub numele de o *generație și jumătate*, fac parte copiii emigrați la vârste cuprinse între 6 și 12 ani. Ei sunt copiii care deja au frecventat școala primară acasă, știu să scrie și să citească în limba maternă, dar educația lor va fi desăvârșită în spațiul american. Al treilea grup, denumit o *generație și un sfert* se referă la copiii care vin în anii adolescenței, între 13 și 18 ani. Aceștia au trăsături mai apropiate de prima generație de adulți emigrați decât de cea de-a doua generație din care ei fac parte².

Pentru a doua generație, pentru copiii celor emigrați, asimilarea în societatea americană nu a fost și nu este nici în prezent opțională. Ea este absolut necesară, dacă se dorește integrarea cu succes în societate și, implicit, dobândirea unui statut social superior. Educați în școlile americane, copiii îmbrățișează foarte ușor stilul de viață american și valorile societății în care trăiesc. Treptat se naște un conflict între prima generație (părinți) și cea de-a doua (copii), deoarece cultura părinților începe să fie respinsă și, din teama de a

¹ Termenul de americanizare folosit cu sensul de asimilare a emigranților a fost întrebuițat pentru prima dată oficial în anul 1911 în Raportul Comisiei de Imigrare înaintat Congresului SUA. Pentru un excelent studiu asupra problematicei asimilării emigranților, vezi Rumbaut 1997, p. 923-960.

² Rumbaut 2004, p. 1167.

nu fi supuși ironiilor colegilor americani, copiii încep să refuze folosirea limbii materne³. Foarte puțini dintre copiii emigranților sunt mândri de apartenența lor etnică, de moștenirea culturală. Ei sunt expuși pe de o parte mentalității specifice grupului etnic din care aparțin prin intermediul propriei familii, dar în același timp sunt implicați în cultura americană prin intermediul școlii. Exponenții acestei generații sunt cei care la școală sunt considerați „prea străini“, iar acasă, „prea americani“⁴.

Asimilarea totală și transformarea în adevărați cetățeni americani este specifică celei de-a treia generații. Pentru copiii născuți în America din părinți care au făcut parte din a doua generație de emigranți, educați aici, nu mai există țara de origine, pentru că ei nu au amintiri, experiențe legate de acel loc. Legătura cu țara părinților nu există, ei cunoscând o singură patrie, America. Copilul care face parte din a treia generație va fi, fără nici un dubiu, „a perfectly good yankee“⁵, total încadrat în societatea americană. Purtând un prenume american, având mentalitatea specific americanilor, acest reprezentant al celei de-a treia generații nu mai are nimic în comun cu bunicul⁶.

Se poate presupune că nici un exponent al vreunei prime generații de emigranți nu conștientizează complexitatea procesului de asimilare și repercusiunile ireversibile ale acestuia asupra celei de-a doua și a treia generații. Nimeni nu emigrează gândindu-se la faptul că nepoții își vor pierde limba maternă și identitatea națională. Se ia act de acest fenomen în momentul în care experiența devine personală, iar emigrantul se trezește în fața unei dileme majore: să se bucure, deoarece prin intermediul școlii copilul va ajunge într-o poziție socială superioară sau să se întristeze, pentru că, frecventând școala americană, copilul va fi pierdut iremediabil pentru cultura română?

Acomodarea unui emigrant român la începutul secolului al XX-lea cu noile condiții din America a fost dificilă și mulți dintre cei veniți au trăit la început în sărăcie. Deși inițial au emigrat, cu preponderență, bărbații singuri fără familii, a existat și un număr infim de persoane care și-au adus soțiile și copiii, rolul acestora fiind acela de a ajuta financiar familia. Frecventarea școlii de către copii nu a fost prioritară în momentul în care familia se stabilea într-un oraș. Prioritară era acumularea de capital, în special de către emigranții care au vrut să se întoarcă rapid înapoi. În acest scop, ei au apelat la ajutorul propriilor copii care au fost puși să îndeplinească diverse munci: unii au fost luați în fabrici de

³ Conflictul între generații este un subiect amplu dezbătut în istoriografia americană. Vezi: Brown 1933, p. 253-255; Perlmann, Waldinger 1997, p. 893-922; Zhou 1997, p. 63-95; Foner, Dreby 2011, p. 545-564; Rumbaut 2004, p. 1160-1205; Weatherford 1995.

⁴ Hansen 1938, p. 7.

⁵ Galitzi 1929, p. 170.

⁶ Hansen 1938.

către părinți, unii vindeau ziare sau alte bunuri pe stradă etc., ajutând astfel la întreținerea familiei.

Fenomenul folosirii copiilor ca mână de lucru nu are nici o legătură cu emigrarea într-o altă țară. Mulți dintre copiii aduși în America de către țărani români fuseseră folosiți acasă la diverse munci agricole. Pe măsură ce depășea o anumită vârstă, copilul trecea de la îndeplinirea treburilor mărunte din curte la ajutorul părinților în câmp. Școala, pentru majoritatea țăranilor, nu însemna o necesitate, pentru că, trăind în satele lor, ei își pregăteau copiii pentru a le lua locul în societate, aceștia devenind la rândul lor, țărani.

Aceeași mentalitate o întâlnim deopotrivă și la fermierii americani, și la muncitorii din fabricile marilor orașe americane. Educația copiilor era mai puțin importantă decât strângerea recoltei sau decât ajutorul pe care aceștia puteau să îl ofere familiei, prin angajarea lor în fabrici⁷.

Însă, ca o consecință a numeroaselor încercări de stopare a folosirii minorilor ca mână ieftină de lucru în industrie, minerit și agricultură, la începutul secolului al XX-lea, se instituiseră în America legea învățământului obligatoriu pentru toți copiii cu vârste cuprinse între 6-12 ani, aceștia urmând să frecventeze clasele I-VI. Gimnaziul cuprindea clasele VII-IX, iar liceul, clasele X-XII. Absolvirea liceului însemna avansarea pe scară socială, un serviciu mai bun și mai bine plătit. Școala era practic obligatorie până la 14 ani, vârstă la care copilul se putea retrage legal. Elevii care aveau 14 ani și absolviseră clasa a V-a erau eligibili pentru primirea unui *work certificate*⁸.

Această lege a trebuit să fie respectată nu doar de către americani, ci și de către toți emigranții ajunși în America. Prin urmare, marea provocare a sistemului educațional american la începutul secolului al XX-lea a constituit-o aflulul nemaiîntâlnit de emigranți veniți din sudul și estul Europei în orașele puternic industrializate ale Americii. Comisia de Imigrare a Statelor Unite raportase în anul 1909 faptul că în școlile publice din 37 de orașe americane procentul copiilor emigranți era de 57,8 %, iar în unele orașe, ca New York și Chicago, procentajul era de 71,5%, respectiv 67,3%. Elevii erau atât de numeroși, încât lecțiile erau ținute, pe lângă încăperile destinate procesului de învățământ și în pivnițe, poduri, coridoare și diversele anexe ale școlilor. Însă, pe lângă faptul că erau foarte mulți, acești copii, proveniți din diverse țări ale Europei, vorbeau limbi diferite și nu cunoșteau deloc limba engleză. Se poate spune că, la început de secol XX, o sală de clasă dintr-o școală urbană americană era un Turn Babel în miniatură⁹.

---

⁷ Reef 2002, p. 5-23.

⁸ Cordasco 1976, p. 33.

⁹ Weiss 1982, p. XIII, Seller 1977, p.139.

În Cleveland, ce se afla pe locul al 7-lea între orașele americane în ceea ce privește numărul emigranților, în jurul anului 1910, aceștia reprezentau 35,5% din totalul populației¹⁰. În anul 1920, situația *noii emigrații* din Cleveland era următoarea: polonezi - 35.024, maghiari - 29.724, cehi - 23.907, ruși - 21.502, italieni - 18.288, iugoslavi - 15.898 (sârbi, croați, sloveni), austrieci - 15.228¹¹. În această imensă masă de nou-veniți, românii reprezentau un procent absolut nesemnificativ. Din 15 naționalități venite în Cleveland, conform recensămintelor efectuate din 10 în 10 ani, românii, din punct de vedere numeric, se aflau pe ultimul loc. În anul 1900 erau semnați 39, în anul 1910, nici o persoană, în anul 1920, 4.112, iar în anul 1930, 6.672¹².

În anul 1915, Survey Committee of The Cleveland Foundation a condus un chestionar pentru a afla câți copii străini frecventau școlile în Cleveland. Chestionarul conținea doar două întrebări adresate elevilor: Care este limba folosită acasă? În câte limbi poate citi elevul, în afară de limba engleză? Proiectul s-a derulat într-o singură zi în toate școlile elementare (98) și liceele (10) din Cleveland, răspunzând la întrebări copiii care au frecventat școala în acea zi. Au răspuns 75.046 de copii din școli elementare și 9.088 din licee. Jumătate din cei din școala elementară proveneau din familii de emigranți¹³. Pe baza aceluiași chestionar s-a constatat că în primele 4 clase erau înscriși mai mulți copii de emigranți decât nativi americani, în timp ce, începând cu clasa a V-a, apare abandonul școlar în cazul copiilor de emigranți.

	Emigranți	Americani
Clasa I	7754	6080
Clasa a II-a	6239	5232
Clasa a III-a	5427	5083
Clasa a IV-a	5216	5098
Clasa a V-a	4485	4771
Clasa a VI-a	3539	4347
Clasa a VII-a	2687	3736
Clasa a VIII-a	1985	3175
Clasa a IX-a	1250	2277
Clasa a X-a	736	1701
Clasa a XI-a	454	1264
Clasa a XII-a	318	1081 ¹⁴

¹⁰ Miller 1916, p. 12-17, 149-152.

¹¹ Miggins 1995, p. 182.

¹² *Encyclopedia of Cleveland History* 1996, p. 558-559.

¹³ Miller 1916, p. 23.

¹⁴ *Ibidem*, p. 27.

Copiii emigranților nu au beneficiat de programe speciale sau metode deosebite de învățare a limbii engleze. Experimental, în anul 1901, în Cleveland, la școala elementară Harmon School, s-a organizat o clasă specială pentru copiii care nu vorbeau limba engleză. Această clasă, denumită *Steamer Class* (denumire preluată de la vapoarele cu aburi *steamer boats* ce aducea emigranții în America) avea rolul de a oferi copiilor primele noțiuni de limba engleză, iar după promovarea acestei clase, copiii puteau fi înscriși în școala elementară¹⁵. Însă, pentru că s-a constatat că nu toate școlile aveau fonduri pentru profesori suplimentari de limba engleză, s-a renunțat la această idee iar copiii emigranților au fost puși în aceeași clasă, conform vârstei, cu copiii americanilor, urmând același curriculum. Curând, profesorii și-au dat seama că sunt depășiți de situație. Erau prea mulți elevi într-o clasă, în jur de 60 și aproape jumătate dintre ei nu știau limba engleză. Din această cauză, s-a optat pentru mutarea emigranților în clasele mai mici. Ei erau clasificați în rapoarte la rubrica *Retardation*, termen ce nu se referea la capacitățile intelectuale ale elevului, ci la necunoașterea limbii engleze (elevul era *întârziat* la limba engleză). Câteva naționalități se pare că excelau în această categorie: grecii, italienii, polonezii, românii și sirienii¹⁶. Uneori însă, se întâmpla ca emigranții să fie puși în aceeași clasă cu copiii care într-adevăr aveau probleme mintale, iar apoi această clasificare să îi urmărească pe tot parcursul școlii, etichetându-i iremediabil¹⁷.

În primele decenii ale secolului al XX-lea, rolul prioritar al școlii americane a devenit acela de a modela emigranții, copii și adulți deopotrivă, transformându-i în bravi cetățeni americani, patrioți desăvârșiți, buni consumatori și muncitori ascultători¹⁸. În vederea asimilării emigranților, veniți într-un număr impresionant, școala propunea, pe lângă noțiunile de scriere, citire, aritmetică, geografia și istoria Americii, tratarea cu maximă seriozitate a trei mari probleme în educația copiilor emigranți: întreținerea propriei sănătăți, deprinderea limbii engleze și studierea valorilor civice și politice americane pentru a deveni un bun cetățean: „[...] Este o chestiune importantă a Departamentului Educației de a învăța copiii emigranților veniți de pe țărmurile Mării Mediteraneene să devină buni cetățeni americani. [...] În primul rând trebuie să îi învățăm să aibe grijă de propria sănătate, să devină puternici și viguroși. În al doilea rând trebuie să îi ajutăm să deprindă limba engleză. În al treilea rând trebuie să le dăm o bună pregătire intelectuală [...] apoi ar trebui să îi învățăm despre îndatoririle și drepturile unui cetățean american [...] toate

---

¹⁵ *Ibidem*, p. 72-73.

¹⁶ *Abstracts of the Immigration 1911*, p. 43.

¹⁷ Abbot 1917, p. 224, Sellar 1977, p. 142.

¹⁸ Handlin 1982, p. 3-16.

aceste chestiuni trebuie să facă parte din educația adecvată a unui copil de emigrant¹⁹.

În decurs de câțiva ani, interesul emigranților pentru școlarizarea copiilor crește, ajungându-se ca deja din anul 1913 să se constate de către reprezentanții forurilor educaționale că emigranții erau mai deschiși decât americanii la ideea de a-și trimite copiii la școală (avem în vedere aici învățământul elementar), constatare bazată pe o statistică conform căreia numărul copiilor analfabeți americani era de trei ori mai mare decât numărul analfabeților din rândul emigranților²⁰.

Însă, trebuie să sublinem faptul că atitudinea față de școală a depins de modul în care această instituție a fost percepută de fiecare naționalitate în parte. Astfel, italienii, polonezii, slovacii aveau un interes foarte scăzut pentru școala publică americană, deoarece aceasta era văzută ca factor de îndepărtare a copiilor de valorile Bisericii. Abandonul școlar era foarte mare în cadrul acestor grupuri, care urau intelectualii, considerând școala o pierdere de timp după vârsta de 14 ani. Pentru italieni, de exemplu, clasa educată era sinonimă cu nobilimea care îi opresa în Italia. Ei îi situau pe profesor și pe preot în rândul exploatorilor, prin urmare, italienii nu și-au încurajat copiii să meargă la școală și la momentul oportun, vârsta legală, îi retrăgeau, trimițându-i să muncească²¹. La fel era și în cazul polonezilor. La minele de cărbuni din Pennsylvania, de exemplu, copiii polonezilor lucrau 60 de ore pe săptămână pentru suma de 2.68 dolari. În aceste mine, băieții sub 13 ani reprezentau un procent de 10% din forța de lucru. De asemenea, 12,7% din copiii emigranților italieni în New York, între 6 și 15 ani, antrenati în diverse munci, nu mergeau la școală. În anul 1911, în Pennsylvania de Est, copiii câștigau 65% din venitul familiilor de irlandezi și 46% în familiile de polonezi²².

În schimb, pentru alte naționalități, români, cehi, armeni, școala a însemnat cel mai sigur instrument de accesare în societate. Comparativ cu italienii și slovacii, de exemplu, românii au cunoscut o mobilitate socială mai rapidă, înaintând prin intermediul școlii spre clasa de mijloc, celebra *middle class* americană, deoarece nu au fost interesați de crearea unor rețele de școli parohiale ca o alternativă la școlile publice americane, așa cum și-au înființat italienii și slovacii și nu aveau foarte mulți copii, familiile fiind mai restrânse, din rațiuni economice²³.

Nu deținem date statistice exacte referitoare la numărul copiilor români existenți în Cleveland la început de secol XX, câți au venit cu părinții sau câți s-

¹⁹ Maxwell 1913, p. 18.

²⁰ Cordasco 1976, p. 64.

²¹ Krug 1976, p. 79; Gambino 1973, p. 42-52; Dinnerstein, Nichols, Reimers, p. 71.

²² Klapper 2007, p. 61.

²³ Barton 1975. Aceeași teorie este susținută și de Werstman 2001, p. 462.

au născut aici. Registrele copiilor botezați în cele două biserici românești existente la acea dată (Biserica Greco-Catolică *Sfânta Elena* și Biserica Ortodoxă *Sfânta Maria*) reflectă doar o parte a numărului de copii români născuți în Cleveland, pentru că majoritatea emigranților nu erau înscriși ca membri ai vreunei biserici²⁴. Ceea ce se știe cu certitudine este faptul că numărul copiilor emigrați în America împreună cu familiile în primele decenii ale secolului al XX-lea a fost într-o continuă creștere. Dacă în perioada 1899-1910, un procent de 2,3% din totalul emigranților era reprezentat de copii sub 14 ani, în perioada 1911-1920 este semnalat un procent de 6,8 % copii, iar între anii 1921-1928 un procent de 23,9% . Dintr-un total de 149.826 de emigranți români care au intrat în America în perioada 1899-1928, copiii reprezentau un număr de 8.514, înregistrați după cum urmează: în perioada 1899-1910 - un număr de 1.865 copii; între anii 1911-1920 - 3.765 copii; iar între anii 1921-1928 - 2.384 copii²⁵.

Nu se cunoaște numărul exact al copiilor de români școlarizați la început de secol XX în Cleveland. Avem infomația că în anul 1908, 1.265 de copii români frecventau școlile în 37 de orașe americane, printre care și orașul Cleveland²⁶. De asemenea, în urma chestionarului lansat în anul 1915 în școlile din Cleveland, reiese că erau înscriși în acest oraș 151 de elevi români în școlile elementare și 8 elevi în licee la o populație de aproximativ 10.000 de români²⁷. Cifrele obținute nu reflectă însă realitatea, cei care au condus chestionarul observând că unii dintre copii, din diferite motive (principalul motiv, care există și în prezent, e acela că fiilor de emigranți, până la o anumită vârstă, le este rușine de originea etnică a părinților) nu și-au declarat corect limba pe care o vorbeau acasă, ei identificându-se drept americani²⁸.

Urmând îndemnul primit de la liderii comunității românești, încă de la începuturile emigrației - „Să ne dăm copiii la școlile cele mai bune chiar de ne-am cheltui și ultimul cent și chiar de am fi flămânzi... să mergem noi înșine cât de bătrâni am fi la școlile de seară să învățăm limba engleză!”²⁹ - românii și-au înrolat copiii în școlile elementare. Probabil că unii dintre aceștia au abandonat școala ajunși la vârsta legală de 14 ani, însă a existat un procent semnificativ în dreptul celor care au urmat gimnaziul, iar apoi liceul și universitatea.

---

²⁴ Situația este la fel și în prezent. Din aproximativ 10.000 de români care locuiesc în Cleveland, doar în jur de o mie de persoane sunt înscrise ca membri în cadrul celor patru biserici românești (Biserica Greco-Catolică *Sfânta Elena*, Biserica Ortodoxă *Sfânta Maria*, Biserica Ortodoxă *Bunavestire*, Biserica Baptistă).

²⁵ Galitzi 1929, p. 32-33.

²⁶ *Ibidem*, p. 121.

²⁷ Miller 1916, p. 25, 49.

²⁸ *Ibidem*, p. 24-25.

²⁹ Ropcea 1912, p. 1.

În anul 1930 erau înscriși la liceele americane 131 de elevi, 2 elevi, Marioara Nestor, an VII, și Virgil Nestor, an V, fiind semnați în Cleveland la liceul West High³⁰. Se presupunea că numărul elevilor și al studenților români care frecventau școlile era cu mult mai mare, de aceea ziarul *America* a făcut apeluri repetate către români să trimită la redacție fotografii și notițe biografice ale celor înscriși în școli.

Înrolarea în universități începuse în deceniul trei al secolului al XX-lea, în anul 1926 fiind semnați ca frecvenți aceste instituții 24 de studenți români, 17 băieți și 7 fete. Din Cleveland este remarcată o singură studentă, Rozeta Mușat, născută în Sâmbăta de Jos, Făgăraș, care locuia în Cleveland și era înscrisă în anul I la Universitatea Western Reserve³¹. Numărul studenților va fi în continuă creștere, astfel că, în anul 1930, sunt înscriși la universitățile americane circa 60 de români, dintre care următorii erau din Cleveland: John Vlad (Ohio Northern University, an II), Eugenia Vlad (Western Reserve, an I) Mary Bârză (John Carol University, an II), Emil Ersay (Med University Buffalo, an II), Iosif Craciun (Wittemberg College, an I)³².

Deja de la sfârșitul anilor '20 se poate vorbi în Cleveland de apariția elitei intelectuale române, care, treptat, a preluat postura de lider în societățile fraternală existente în comunitatea românească. Acești intelectuali, fiii țăranilor veniți la început de secol au reușit să-și schimbe, prin intermediul școlii, statutul, devenind exponenți ai clasei de mijloc americane. Ei, cei cunoscuți sub numele de a doua generație, au demonstrat că școala poate fi folosită ca modalitate de a se reorganiza astfel încât să fie recunoscuți și respectați în State ca un grup etnic.

Calendarul ziarului *America* promovau cu mândrie fotografiile și scurte biografii ale nou-născutei elite intelectuale. Victor M. Todia, avocatul Uniunii Societăților Române din America, a urmat Dreptul în cadrul universității Ohio State University, luându-și licența în anul 1926; din 27 noiembrie 1928 a fost numit Procuror în județul Cuyahoga; era președintele clubului The Romanian American Republican³³. Ioan Mureșan, secretarul Uniunii și Ligii, a urmat studii de contabilitate în cadrul colegiului Alliance Business College, iar apoi a urmat cursuri premedicale în cadrul universității Western Reserve University³⁴. George Danciu era administrator al ziarului *America* din anul 1933 și președinte al societății Carpatina. A făcut studii elementare în Cleveland în perioada 1907-1913, și-a continuat studiile la Blaj în perioada 1913-1919, iar apoi s-a transferat la Liceul Aurel Vlaicu din Orăștie, absolvind în anul 1920. În același an s-a

³⁰ *Calendarul ziarului America*, Cleveland, 1931, p. 183.

³¹ *Calendarul ziarului America*, Cleveland, 1927, p. 48.

³² *Calendarul ziarului America*, Cleveland, 1931, p. 182.

³³ *Calendarul ziarului America*, Cleveland, 1936, p. 3.

³⁴ *Calendarul ziarului America*, Cleveland, 1934, p. 37.

întors în Cleveland. A absolvit în anul 1926 Ohio State University în specializarea Business Administration³⁵.

Însă exista - și există și acum - cealaltă fațetă a procesului de asimilare în societatea americană: pierderea limbii materne și, implicit, pierderea contactului cu valorile culturale naționale. Comunitățile au fost perfect conștiente de acest lucru și, deși facțiuni din fiecare grup național au dorit să se înființeze școli naționale, comunitățile au optat pentru integrarea copiilor în societate, știind că acest lucru nu se poate dobândi decât prin intermediul școlilor americane.

Ideea de a înființa o școală românească în Cleveland s-a vehiculat încă din primii ani ai emigrației în acest oraș. Epaminonda Lucaciu, preotul greco-catolic venit în anul 1905 ca preot misionar în Cleveland, reușise să ridice în anul 1906 prima biserică românească din America (Biserica Greco-Catolică *Sfânta Elena*) și să înființeze primul ziar românesc (*Românul*), având în perspectivă și deschiderea unei școli românești: „Un lucru lipsește românilor din America - școala românească. Românii lipsesc încă de puțin timp dar și pentru aceea trebuința școlii nu este încă atât de vie dar ea va crește cu trecerea timpului când copiii se vor înmulți [...] Deocamdată avem nădejdea de a crea în curând prima școală românească din America. Statul nu pune nici o piedică în privința asta, încât fiecare popor poate să-și înființeze școli naționale. Mai mult chiar, el înlesnește intrarea cărților școlare străine căci el nu impune nici o taxă vamală pe când cele englezești sunt supuse vămilor [...]”³⁶, proiect însă pe care nu l-a putut îndeplini.

Câțiva ani mai târziu, în anul 1911, preotul greco-catolic Aurel Hațegan creiona situația școlii românești din Cleveland în felul următor: „[...] Te umple jelea când privești la tinerile odrasle, cari sunt siliți a cerceta școlile străine, școlile altor neamuri, cari au știut precepe rostul vieții omenești. În școlile acestea numite publice, pruncii nu se cresc în frica lui Dumnezeu, nici în iubirea neamului său. Ci poate chiar din contra. Aceștia apoi cu încetul se asimilează și mai la urmă se contopesc în elementul domnitor”³⁷. Soluția propusă de preot pentru încetinirea procesului de asimilare era: „[...] ridicarea unei școale în centrul românismului american în Cleveland, care să servească pentru toate timpurile, până când se va mai afla aici picior de român, un focar de cultură morală și națională pentru toți. Spre atingerea acestui scop am rugat și rog pe toți frații români ca să ne trimită ajutoare [...]”³⁸.

Singura școală românească ce a existat vreodată în Cleveland a fost cea înființată în anul 1925 de către învățătoarea Letiția Cucui. Aceasta a sosit în

³⁵ *Calendarul ziarului America*, Cleveland, 1938, p. 181.

³⁶ *Biserica și școala*, Arad, nr. 11, 1909, p. 2.

³⁷ Hațeganu 1911, p. 60.

³⁸ *Românul*, Cleveland, nr. 35, 1912, p. 1.

America în anul 1923, fiind trimisă de către Nicolae Iorga într-o misiune cultural-educativă. A încercat să organizeze școli românești în Cleveland, Indianapolis, East Chicago, Indiana Harbor, orașe în care numărul de copii români era foarte mare. Prima școală românească în cadrul căreia a activat a fost Școala *Regele Ferdinand I* din Indiana, în anul 1924³⁹.

La 15 noiembrie 1925 s-a înființat în Cleveland Școala *Principele Carol*, având înregistrați un număr de 80 de copii⁴⁰. Învățătoarea a venit în acest oraș pentru că o parte din comunitatea românească își dorea pentru copii o școală în limba română. S-a organizat un comitet de administrație care a început să strângă fonduri pentru construirea unui local de școală, terenul fiind oferit de către Biserica Ortodoxă *Sfânta Maria*. În curând, însă, proiectul a fost abandonat pentru că o parte din români nu a fost de acord cu acest pas, considerând că: „[...] lucrând pentru școala românească s-ar lucra contra intereselor acestei țări (America)”. Cei care se opuneau, marșau pe ideea că singura școală pe care copiii trebuie să o urmeze este cea americană⁴¹.

Școala *Principele Carol* a funcționat până în anul 1928, an în care emitem supoziția că învățătoarea Letiția Cucui a plecat din Cleveland spre alte orașe americane. Nu avem informații suficiente pentru a-i reconstitui traseul în America. Se știe că a murit în anul 1935 în Indiana. Neavând pe nimeni apropiat, ea a fost înmormântată în Oak Hill Cemetery Hammond de către Societatea *Carmen Sylva Ladies Auxiliary* a Bisericii Ortodoxe *Sfântul Gheorghe*⁴².

Din anul 1928, singurele școli românești care au mai funcționat în Cleveland au fost școlile parohiale. Acestea, însă, nu au avut continuitate, buna lor funcționare depinzând de relația dintre preot, copii și părinți. Cursurile erau ținute de obicei în zilele de duminică, după Liturghie, iar conținutul lecțiilor era destul de sărac, rugăciuni, cântece, poezii ușoare etc. În anul 1929, existau în America 16 școli parohiale ortodoxe, 8 greco-catolice și 12 baptiste⁴³. În Cleveland, școli parohiale au funcționat, sporadic, pe lângă toate bisericile românești.

S-a scris mult în presa românească din America și din țară despre lipsa școlilor, însă pași concreți înspre instituirea unui învățământ în limba română nu s-au mai făcut. Personalități importante sau simpli gazetari au semnalat de-a lungul vremii această problemă. În anul 1927, de exemplu, Alexandru Borza care fusese în America cu un an înainte, invitat la Congresul Internațional de Botanică din Ithaca, dezvăluie câteva aspecte legate de viața românilor în articolul *Românii din America*: „[...] Viața economică e organizată, sistematică

³⁹ Leuca 1981, p. 23.

⁴⁰ Galitzi 1929, p. 104.

⁴¹ Drumar 1926, p.3.

⁴² Leuca 1981, p. 25.

⁴³ Galitzi 1929, p. 103.

pentru că așa e viața economică a țării întregi... viața sufletească însă, care trebuie să aibă un timbru specific, e mai desbinată și mai desorientată. Societățile de ajutor sunt multe, dar nu toate sunt și culturale, iar de acestea au lipsă mai ales românii din America. Școalele românești sunt și mai puține și de dată mai recentă. De aceea zecile de mii de copii ai acestor români învață numai englezește, în școalele statului, încât ei nu vor mai ști să facă dovada că sunt români, în vrâsta bărbăției. Iar părinții lor se uită la ei cu lacrimi în ochi cum își înstrăinează sufletele. Și nu-i pot împiedica”⁴⁴.

O altă personalitate, savantul Nicolae Iorga, venit în anul 1930 în vizită în America, a susținut în Cleveland un discurs emoționant privitor la pierderea definitivă ca exponenți ai națiunii române a copiilor emigranților. Redăm un fragment din discursul susținut în Biserica Ortodoxă *Sfânta Maria* din Cleveland: „[...] Ați făcut biserici frumoase. Gândindu-mă mai departe, mă întreb cui o să rămână ele, ce o să ajungă? Fabrica are nevoie numai de vloga d-voastră. Când veți îmbătrâni nu îi mai trebuieți... Și atunci vreți să plecați către țară... E înșelător să credeți că vă veți putea crește copiii românește. Școala de aici îi crește așa cum vrea ea, pentru țara aceasta... Nu vă mai amăgiți cu ideea creșterii copiilor în spirit curat românesc că nu puteți. Pierdeți sămânța sfântă în ogor străin. Nenorocirea cea mare e că bisericile vă vor rămâne pustii [...]”⁴⁵.

Pentru că soluția propusă de către Alexandru Borza și Nicolae Iorga, repatrierea românilor, și implicit, aducerea copiilor în țară, nu se putea realiza, s-a propus o altă, și anume, trimiterea în America a „învățătorilor destoinici și a manualelor didactice”, iar problema școlii din America să devină „un obiect de specială atențiune din partea guvernelor și a bunilor români”⁴⁶. Același lucru fusese sugerat cu câțiva ani înainte, în anul 1926, de către Șerban Drutzu și Andrei Popovici: „[...] să fie trimiși în America un număr suficient de învățători sau institutori care să împlinescă lipsurile prezente și să organizeze școli în toate coloniile noastre mai importante [...]. Învățătorii nu ar putea avea un salariu mai mare de 100 de dolari, 150 lunar pentru acoperirea cheltuielilor traiului zilnic [...]. Cât despre faptul că acest aranjament va fi primit cu entuziasm de părinții copiilor nici nu încapе îndoială. Grație unui asemenea sistem, în școlile românești din America, s-ar putea preda nu numai câteva precepte în legătură cu religia, dar și geografia țării, istoria, cum și elemente de literatură română [...]. Și ce bucurie, ce amintire neștearsă ar fi pentru copiii românului din America, dacă la premii, învățătorul ori preotul le-ar împărți poveștile lui Creangă, sau poeziile lui Alecsandri, trimise în dar de vreuna din autoritățile din țară”⁴⁷.

⁴⁴ Borza 1927, p. 114.

⁴⁵ *America*, Cleveland, Ohio, nr. 42, 1930, p. 3.

⁴⁶ Donici 1935, p. 103.

⁴⁷ Drutzu, Popovici 1926, p. 273.

Pe măsură ce anii trec, se constată cu amărăciune că generațiile tinere sunt tot mai puțin implicate în viața socială a comunității, considerându-se că lipsa școlii în limba maternă a fost principalul motiv al alienării. În anul 1947, se semnalau următoarele: „Am cheltuit sute de mii de dolari pentru ridicarea de biserici, [...] cu ridicarea de hale românești... Dar pentru înființarea de școli românești în care copiii românilor americani să fi învățat de micuți a scrie și citi în limba părinților n-am găsit de bine să cheltuim până acum nici un ban. Acum e aproape prea târziu. [...] Cu imigrația oprită, noii români din țara mamă nu vor mai putea veni să le înlocuiască. [...] Peste 10, 20 de ani, generațiile de români veniți între 1900-1914 se vor fi stins cu totul. Cui vor rămâne toate aceste clădiri și instituțiuni dacă copiii noștri se vor depărta, precum s-au depărtat deja de limba și tradițiile părinților lor, pentru continuarea căror acestor instituțiuni au fost înființate?”⁴⁸

Cinci ani mai târziu, în anul 1952, problema școlii în limba română este din nou abordată, însă de data aceasta într-o notă profund dramatică, surprinzând exact realitatea: „Problema școlii românești este pentru frații noștri din Statele Unite și Canada o problemă de viață și de moarte. Dacă copiii lor nu vor învăța românește și nu vor mai ști de obiceiurile strămoșești, dacă ei nu vor mai simți în inimile legătura cu Țara mamă, atunci nu vor mai fi români. Și lor poate puțin le va păsa de aceasta. Nici măcar nu vor fi vinovați de acest proces de denaturare [...]. Nimeni nu simte importanța educării copiilor în spirit românesc. Societățile românești niciodată nu au dezbătut această problemă. Ele deși se numesc societăți culturale și naționale nu se ocupă decât cu aranjarea de petreceri (bune și ele deoarece sunt ocazii de întâlnire și dansuri românești) și cu asigurări în caz de moarte. Mă aștept ca societățile să discute această problemă. [...] Nu credeți că ar fi splendid ca în fiecare centru românesc să avem școală în limba și legea strămoșească? Fi-vom noi oare blestemați să purtăm pe umeri rușinea de a ne fi pierdut copiii?”⁴⁹

Această ultimă întrebare pusă cu atâta amărăciune reflectă însă o realitate care nu poate fi evitată, pentru că procesul de asimilare este ireversibil și nu poate fi stopat: cu cea de-a treia generație, copiii noștri nu mai sunt români, ei devenind, fără absolut nici o constrângere, *outstanding American citizens*.

---

⁴⁸ Șerb 1947, p. 91.

⁴⁹ Posteuca 1952, p. 197.

Abrevieri bibliografice

- Abbot 1917 – Grace Abbot, *The immigrant and the community*, New York, 1917
- American education* 1982 – *American education and the european immigrant 1840-1940*, edited by Bernard J. Weiss, Chicago, 1982
- Abstracts of the Immigration - Abstracts of the Immigration Commission Reports*, vol. I, 1911
- America* 1930 – „Vizita lui N. Iorga în Cleveland. Discursul ținut în Biserica Sfânta Maria”, în *America*, nr. 42, 1930, p. 3
- Biserica și școala* 1909 – „Conferința părintelui Lucaciu”, în *Biserica și școala*, nr. 11, 1909, p. 2
- Barton 1975 - Josef Barton, *Peasants and strangers: Italians, Rumanians and Slovaks in an American City, 1890-1950*, Cambridge, 1975
- Borza 1927 - Alexandru Borza, „Românii din America”, în *Societatea de mâine*, nr. 8, 1927, p. 114
- Brown 1933 - Lawrence Guy Brown, *Immigration. Cultural conflicts and social adjustments*, New York, 1933
- Cordasco 1976 - Francesco Cordasco, *Immigrant children in American schools*, Fairfield, 1976
- Donici 1935 - Nina Petunia Donici, „Școala românească în America”, în *Cele trei Crișuri*, iulie-august, 1935, p. 103
- Drumaru 1926 - Drumaru, „Școala românească din America”, în *Cultura Poporului*, nr. 163, 1926
- Drutzu, Popovici 1926 - Șerban Drutzu, Andrei Popovici, *Românii în America*, București, 1926
- Encyclopedia of Cleveland History* 1996 - *Encyclopedia of Cleveland History*, edited by Van David D Tassel, John J Grabowski, Second edition, Bloomington, 1996, p. 558-559
- Foner, Dreby 2011 - Nancy Foner, Joanna Dreby, „Relations Between the Generations in Immigrant Families”, în *Annual Review of Sociology*, vol. 37, 2011, p. 545-564
- Galitzi 1929 - Christine Avghi Galitzi, *A study of assimilation among the Romanians in the United States*, New York, 1929
- Gambino 1973 - Richard Gambino, „La Famiglia: Four generations of Italian-Americans”, în *White Ethnics: Their life in working class America*, edited by Joseph Ryan, New Jersey, 1973, p. 42-52
- Handlin 1982 – Oscar Handlin, „Education and the European Immigrant, 1820-1920”, în *American education and the European Immigrant 1840-1940*, edited by Bernard J. Weiss, Chicago, 1982, p. 3- 16
- Hansen 1938 - Marcus Lee Hansen, *The problem of the third generation immigrant*, Rock Island, 1938
- Hațieganu 1911 - Aureliu Hațieganu, *Istoricul Bisericii Române Greco-Catolice din Cleveland Ohio*, Cleveland, 1911
- Klapper 2007 - Melissa R. Klapper, *Small strangers. The experiences of Immigrant Children in America, 1880-1925*, Chicago, 2007
- Krug 1976 - Mark Krug, *The melting of the ethnics-education of the immigrants, 1880-1914*, Bloomington, 1976
- Leuca 1981 - Mary Leuca, „Tribute to Letitia Cucui”, în *American Romanian Review*, vol. V, nr. 6, 1981, p. 23-27
- Maxwell 1913 - William H Maxwell, „Education of the immigrant child”, în *Bulletin*, United States Bureau of Education, nr. 51, 1913, p. 18-19
- Miggins 1995 - Edward M. Miggins, „Between spires and stacks. The people and neighborhoods of Cleveland”, în *Cleveland, -a metropolitan Reader*, edited by W. Dennis Keating, Norman Krumholz, David C Perry, Kent, 1995, p. 179- 202
- Miller 1916 - Herbert Adolphus Miller, *The School and the immigrant*, Cleveland, 1916

- Perlmann, Waldinger 1997 - Joel Perlmann, Roger Waldinger, „Second Generation Decline? Children of Immigrants, Past and Present. A Reconsideration”, în *The International Migration Review*, Vol. 31, No. 4, 1997, p. 893-922
- Posteuca 1952 -G. Posteuca, „Problema școlii românești”, în *Calendarul ziarului America*, 1952, p. 193-197
- Reef 2002- Catherine Reef, *Childhood in America, An eyewitness history*, New York, 2002
- Românul 1906 – „Emigrarea”, în *Românul*, nr. 9, 1906, p. 2
- Rumbaut 1997 - Ruben G. Rumbaut, „Assimilation and its discontents between rethoric and reality”, în *The International Migration Review*, Vol. 31, Nr. 4, 1997, p. 923-960
- Rumbaut 2004 - Ruben G Rumbaut, „Ages, Life Stages, and Generational Cohorts: Decomposing the Immigrant First and Second Generations in the United States”, în *The International Migration Review*, vol. 38, nr. 3, 2004, p. 1160-1205
- Ropcea 1912 – Horia Rocea, „Cum prevăd eu viitorul nostru?”, în *Românul*, nr 27, 1912, p. 1
- Seller 1977- Maxine Seller, *To seek America. A history of ethnic life in the United States*, 1977
- Șerb 1947 - John C. Șerb, „Starea socială a românilor din America după 40 de ani. Românii americani în stadiul procesului de contopire”, în *Calendarul ziarului America*, 1947, p. 82- 91
- Violas 1978 - Paul C. Violas, *The training of the urban working class. A history of twentieth century American education*, Chicago, 1978
- Zhou 1997 - Min Zhou, „Growing Up American: The Challenge Confronting Immigrant Children and Children of Immigrants” în *Annual Review of Sociology*, vol. 23, 1997, p. 63-95
- Weatherford 1995 - Doris Weatherford, *Foreign and female, Immigrant women in America, 1840-1930*, New York, 1995
- Werstman 2001 - Vladimir F. Werstman, „Romanian Americans”, în *Reference Library of European America*, vol. II, Farmington Hills, 2001, p. 456-470

